

УДК 343.132:343.72

DOI: 10.31733/2078-3566-2021-6-466-471

Наталія ПАВЛОВА ©

кандидат юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ВЧИНЕНИХ ШЛЯХОМ ШАХРАЙСТВА

Досліджено теоретичні та практичні проблемні питання початкового етапу досудового розслідування, а також запропоновано бачення щодо їх вирішення. Розглядаються різноманітні погляди вчених щодо приводів та підстав до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань щодо кримінальних правопорушень, вчинених шляхом шахрайства, наголошується на проблемних питаннях розмежування злочину від цивільно-правового делікту при прийнятті рішення щодо початку досудового розслідування у провадженнях щодо кримінальних правопорушень, вчинених шляхом шахрайства. Обґрунтовано доцільність внесення змін до кримінального процесуального законодавства у частині збільшення переліку процесуальних дій, які надають можливість прийняти правильне рішення про відкриття кримінального провадження за наявності ознак шахрайства. Пропонуються оптимальні шляхи вирішення проблемних ситуацій з метою прийняття об'єктивного рішення.

Ключові слова: початок досудового розслідування, кримінальне провадження, Єдиний реєстр досудових розслідувань, приводи та підстави, заява, повідомлення, шахрайство.

Постановка проблеми. Закон зобов'язує слідчого, прокурора, дізнавача після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, в строк не більше 24 годин внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі – ЄРДР), розпочати розслідування та через 24 години з моменту внесення таких відомостей надати заявнику витяг з ЄРДР (ст. 214 КПК України). Однак необхідно зазначити, що потерпілі, звертаючись із заявою до правоохоронних органів про вчинення шахрайства, нерідко помиляються з приводу порушення їх законних прав, а поверхневий розгляд таких заяв призводить до необґрунтованого відкриття кримінального провадження. Специфіка шахрайства не дозволяє відразу встановити наявність достатніх даних для вирішення питання про відкриття кримінального провадження, тому цілком зрозуміло, що вся інформація про таке кримінальне правопорушення має бути прийнята та ретельно перевірена правоохоронними органами.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Питання початку досудового розслідування були предметом дослідження багатьох фахівців в галузі кримінального процесу, права та криміналістики. Серед яких такі науковці як, Ю. Баулін, В. Бояров, І. Гловюк, В. Дрозд, Л. Лобойко, М. Погорецький, В. Сташис, А. Столітній, Л. Удалова, В. Тертишник та ін. Проте, слід зазначити, що низка актуальних питань щодо початку досудового розслідування залишилися невирішеними.

Мета. Опрацювання основних правових аспектів початку досудового розслідування та розгляд приводів і підстав для відкриття кримінального провадження щодо кримінальних правопорушень, вчинених шляхом шахрайства.

Виклад основного матеріалу. На початковому етапі розслідування проводиться велика пошукова робота з виявлення, осмислення інформації про злочин і застосовуються такі психологічні процеси, як відчуття, сприйняття, уява, пам'ять, мислення, мова [1, с. 90]. При цьому слідчий, прокурор та дізнавач у короткі терміни повинні піддати аналізу інформацію, що надійшла до правоохоронних органів і дійти висновку, що вона вказує на ознаки кримінального правопорушення, вчиненого шляхом

© Н. Павлова, 2021

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-1572-4648>

pavlova_natalia_vvv@ukr.net

шахрайства. З цього виходить, що для прийняття рішення про відкриття кримінального провадження повинні бути приводи та підстави.

Незважаючи на численні дискусії з приводу існування приводів та підстав у чинному КПК України, В. Дрозд вважає, що законодавець у ст. 214 КПК України окреслив вичерпний перелік приводів до початку кримінального провадження, зокрема: 1) заяви про вчинене кримінальне правопорушення; 2) повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення, 3) самостійне виявлення слідчим, прокурором із будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення [2, с. 270]. Аналогічну позицію займає й А. Столітній [3, с. 201].

Що стосується підстав, то більшість вчених наголошують на тому, що підстави до початку досудового розслідування законодавець визначив як «обставини, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення». Ці підстави варто «шукати» винятково у первинних відомостях про діяння [4, с. 130].

Натомість, М. Погорецький наполягає на тому, що підстави для початку досудового розслідування є оціночною правовою категорією, тому наявність таких підстав, а саме обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, визначаються уповноваженою особою в залежності від результатів співставлення наявних даних, що містяться у відповідних приводах до початку досудового розслідування, та ознак злочину [5, с. 96-99]. У цьому розрізі слід звернути увагу на висловлення В. Вапнярчук, який вважає, що такі обставини, в першу чергу, повинні підтверджувати наявність таких елементів складу кримінального правопорушення, як його об'єкт і об'єктивної сторони. Для початку досудового розслідування інформація про інші елементи складу кримінального правопорушення є не обов'язковою [6, с. 179].

Натомість, поважаючи внесок дослідника у теорію кримінального процесу щодо початку досудового розслідування, мусимо піддати критиці дану позицію. На наше переконання, якщо йдеться про ознаки кримінального правопорушення, то слід враховувати абсолютно всі, без винятку, елементи його складу. Такий підхід є більш вдалим і дозволяє об'єктивно підійти до прийняття рішення при надходженні до правоохоронних органів інформації про шахрайство. Тому, окрім об'єктивної сторони та об'єкта, слід обов'язково враховувати ще й суб'єкта та суб'єктивну сторону, оскільки часто саме ці елементи визначають повне уявлення про наявність чи відсутність ознак кримінального правопорушення, вчиненого шляхом шахрайства.

За нашим переконанням, без достатніх приводів та підстав, осмислення наявності ознак складу кримінального правопорушення, не можна відразу вносити до ЄРДР всі заяви та повідомлення, адже вони можуть бути помилковими через не правильну інтерпретацію події з боку заявників, або через неможливість виконання цивільно-правових зобов'язань у зв'язку із форсмажорними обставинами та ін. Як свідчить аналіз судово-слідчої практики та опитування респондентів, специфікою кримінальних правопорушень, вчинених шляхом шахрайства, є їх тонка межа з цивільно-правовими деліктами, що зумовлює необхідність досліджувати, насамперед, умисел особи, спрямований на заволодіння майном (правом на майно) шляхом шахрайства.

Відмежовуючи шахрайство від цивільно-правових деліктів, слід виходити з того, що отримання майна з умовою виконання якого-небудь зобов'язання може бути кваліфіковане як шахрайство, якщо встановлено, що винна особа вже в момент заволодіння цим майном мала на меті його привласнити, а зобов'язання – не виконувати. Розмежування кримінально-караного злочину від цивільно-правової угоди слід проводити не по тому, як оформлені укладені між сторонами договори, а по тому, що стало результатом цієї договірної діяльності. Якщо одна сторона, приймаючи на себе зобов'язання, не має ніяких реальних можливостей і бажання їх виконувати, мова йде про шахрайство (постанова Верховного Суду від 24.09.2020 у справі № 755/10138/16-к). Крім того, відповідно до правової позиції, викладеної у постанові Верховного Суду України від 24 листопада 2016 року у справі № 5-250к/16, наявність формальних (навіть належним чином оформлених) цивільно-правових відносин, за допомогою яких суб'єкт прагне завуалювати свій злочинний умисел, за наявності підстав не повинна бути перешкодою для оцінки скоєного як злочину, передбаченого ст. 190 КК України [7].

Як свідчить судово-слідча практика, опитування респондентів та аналіз юридичної літератури, 25 % громадян помилково вважає себе потерпілими від шахрайства, насправді такими не являючись. З іншого боку, приблизно четверта частина

випадків пов'язана із зверненнями до правоохоронних органів в межах Закону України «Про звернення громадян» у той час, коли наявні ознаки шахрайства. У такій ситуації потерпілі помилково не вважали себе потерпілими від кримінального правопорушення, а лише мали намір розібратися із особою, яка не виконала зобов'язань. З цього виходить, що потерпілий не у всіх випадках може вбачати ознаки вчиненого щодо нього кримінального правопорушення [8, с. 24]. Втім, як слушно звертає увагу І. Гукова, упорядники відомчих нормативних актів передбачили й таку ситуацію. Так, згідно п. 11. «Порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події», затвердженому наказом МВС України від 08.02.2019 № 100, поліцейський органу (підрозділу) поліції, якому доручено розгляд заяви або повідомлення про іншу подію та прийняття відповідного рішення в межах Закону України «Про звернення громадян» або Кодексу України про адміністративні правопорушення, у разі встановлення в матеріалах відомостей, що вказують на вчинення кримінального правопорушення, невідкладно рапортом доповідає про це керівникові органу (підрозділу) поліції або особі, яка виконує його обов'язки. Керівник органу (підрозділу) поліції або особа, яка виконує його обов'язки, доручає уповноваженій службовій особі невідкладно зареєструвати рапорт працівника поліції в ІТС ПНП (журналі ЄО) та не пізніше 24 годин з моменту реєстрації надіслати зазначені матеріали до органу досудового розслідування органу (підрозділу) поліції для внесення відповідних відомостей до ЄРДР [9–10].

В контексті даної проблематики вважаємо цілком вірним твердження Л. Лобойко, що відразу іноді неможливо встановити навіть різновид правопорушення (адміністративний, цивільний, господарський, різновид кримінального) і визначити, у межах якого юридичного процесу має здійснюватися провадження за заявою [11, с. 33]. Для того, щоб це зрозуміти, необхідно зібрати достатню кількість доказів.

Законодавець визначає докази як будь-які фактичні дані, на підставі яких у окресленому законом порядку слідчий, дізнавач, прокурор, суд встановлюють наявність або відсутність суспільно-небезпечного діяння, винність особи, яка вчинила це діяння, та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи. Аналізуючи чинне кримінально-процесуальне законодавство, бачимо, що до внесення відомостей до ЄРДР законом дозволяється проводити лише одну слідчу (розшукову) дію – огляд місця події. Хоча, слід сказати, що під час перевірки заяв та повідомлень щодо шахрайства нерідко доводиться з'ясовувати справжність того чи іншого документу, його тексту, підписів, відтисків штампу та печатки. Виявлення ознак підробки хоча б одного з документів свідчить про незаконність дій осіб, які використовували його й зумовлює відкриття кримінального провадження. Натомість, такий аналіз, як на нашу думку, повинен відбуватися таким чином, щоб у подальшому ці документи були визнані доказами у провадженні. На теперішній час це можливо лише у єдиний спосіб – у ході проведення слідчої (розшукової) дії – огляду документів.

У практичній діяльності огляд документів, поданих заявником до моменту внесення відомостей до ЄРДР часто здійснюють та фіксують у протоколі огляду місця події. Є випадки, коли складається протокол добровільної видачі, у якому детально описуються документи, однак такий спосіб процесуальної фіксації подання документів також в КПК України не передбачений. З огляду на це, слід підтримати тих науковців, які пропонують розширити перелік процесуальних дій, що дозволяються до внесення відомостей до ЄРДР. В. Березняк у своїй докторській дисертації взагалі пропонує внести до КПК України доповнення, за якими слід передбачити можливість проведення до моменту внесення відомостей до ЄРДР не лише огляду місця події, а й огляду інших об'єктів, зокрема документів [12, с. 24]. В чому ми його підтримуємо, адже законодавець дійсно надав достатньо стислий строк для прийняття рішення про відкриття кримінального провадження і обмежив перелік процесуальних дій, шляхом яких можна перевірити інформацію, що надійшла, та прийняти правильне рішення.

Деякі вчені час від часу пропонували надати право призначати проведення експертизи до відкриття кримінального провадження, оскільки методологія попередніх досліджень не має істотних розходжень з методологією експертних [13, с. 370]. Втім, до недавнього часу чинне кримінально-процесуальне законодавство не відносило спеціальні дослідження до доказів, тому призначення у подальшому криміналістичної експертизи є обов'язковим.

Втім, у 2018 році Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих

актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень», у випадках вчинення кримінальних проступків, законодавцем було дозволено проводити певні процесуальні дії до внесення відомостей про кримінальний проступок до ЄРДР, окрім огляду місця події, зокрема: 1) відбирати пояснення; 2) проводити медичне освідчування; 3) отримувати висновок спеціаліста і знімати показання технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису; 4) вилучати знаряддя і засоби вчинення кримінального проступку, речі і документи, що є безпосереднім предметом кримінального проступку, або які виявлені під час затримання особи, особистого огляду або огляду речей [14].

З цього приводу А. Шиян та А. Черненко наголошують, що в кримінальному процесуальному законодавстві України появились, окрім показань, речових доказів, документів і висновків експертів (ч. 2 ст. 84 КПК), нові процесуальні джерела, звідки можна отримувати відомості про факти та обставини, які мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню [15, с. 151]. Натомість, слід зауважити, що такі джерела допускаються лише при проступках. І, хоча проступки і займають певну частку серед всіх видів кримінальних правопорушень, вчинених шляхом шахрайства, більшість з них скидають саме злочини (76 %).

Якщо проаналізувати норми КПК України, то можна побачити, що ці процесуальні джерела доказів також можуть бути використані в кримінальному провадженні й щодо злочину (ч. 2 ст. 298-1 КПК України). Натомість, це можливо, по-перше, лише на підставі ухвали слідчого судді. По-друге, ані пояснення, ані висновок спеціаліста, ані проведення медичного освідчування та знімання показань технічних приладів та технічних засобів не вирішать всебічно питання щодо наявності ознак злочину, вчиненого шляхом шахрайства. Вилучати ж знаряддя і засоби вчинення злочину, речі і документи, що є безпосереднім предметом злочинного посягання, або які виявлені під час затримання особи, особистого огляду або огляду речей, дозволено було і раніше низкою статей (ст. ст. 168, 207, 208, 237 КПК тощо).

Висновки. Отже, для прийняття рішення про відкриття кримінального провадження, слід ретельно проаналізувати джерела отримання інформації, які повинні бути достовірними та оформлені згідно вимог кримінального процесуального законодавства. Слідчий, здійснюючи перевірку будь-якої інформації про подію, відразу повинен вирішити наступні питання: чи мало місце офіційне повідомлення; чи є приводи та підстави до відкриття кримінального провадження; чи наявні ознаки кримінального правопорушення; чи немає підстав для передачі матеріалів за підслідністю у разі відкриття кримінального провадження.

Список використаних джерел

1. Берназ В. Д. Моделювання злочинної діяльності і особистості злочинця як засіб рішення тактичних задач. *Вісник Одеського інституту внутрішніх справ*. 2001. № 3. С. 87-91.
2. Дрозд В. Г. Окремі питання регламентації початку досудового розслідування в умовах проведення правової реформи. *Підприємство, господарство і право*. № 12. 2017. С. 268-272.
3. Столітній А. В. Початок досудового розслідування: правова природа, регламентація та межі прокурорського нагляду. *Право і суспільство*. № 4. 2015. С. 200-206.
4. Концептуальні основи побудови сучасного кримінального процесу України : монограф. / Н. В. Глинська, Л. М. Лобойко, О. І. Марочкін та ін. ; за заг. ред. О. Г. Шило. Харків : НДІ ВПЗ імені акад. В. В. Сталіна НАПрНУ, 2016. 264 с.
5. Погорецький М. А. Початок досудового розслідування: окремі проблемні питання. *Вісник кримінального судочинства*. 2015. № 1. С. 93-103.
6. Вапнярчук В. В. Сутність початку досудового розслідування за новим КПК України. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2013. №26. С. 177-186.
7. Розмежування шахрайства та цивільно-правових деліктів: судова практика Касаційного суду України. URL : <https://ukrainepravo.com/>.
8. Антонюк І. А. Особенности первоначального этапа расследования мошенничества в сфере предоставления посреднических услуг по трудоустройству. *Visegrad journal on human rights*. 2019. № 6 (2). Р. 21-26.
9. Порядок ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події: затв. наказом МВС України від 08.02.2019 № 100. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index>.
10. Гукова І. А. Криміналістична характеристика та особливості розслідування шахрайства у сфері надання послуг із працевлаштування : дис. ... д-ра філософії (081 – Право) / Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Дніпро, 2021. 253 с.

11. Лобойко Л. М. Початок досудового розслідування за новим КПК. *Новели Кримінального процесуального кодексу України 2012 року : збірник статей*. Київ : Істина, 2012. С. 33–43.
12. Березняк В. С. Теоретичні, правові та праксеологічні засади розслідування кримінальних правопорушень у сфері нерухомості : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09 / Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. Дніпро, 2021. 40 с.
13. Тертишник В. М. Кримінально-процесуальне право України : підруч. 4-е вид., доп. і перероб. Київ : Вид-во А.С.К., 2003. 1120 с.
14. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень : Закон України від 22.11.2018. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19>.
15. Шиян А. Г., Черненко А. П. Висновок спеціаліста як процесуальне джерело доказів в кримінальному провадженні. *Актуальні проблеми експертного забезпечення кримінального провадження : матеріали Наук.-практ. семінару (м. Дніпро, 29 трав. 2020 р.)*. Дніпро : ДДУВС, 2020. С. 149-152.

Надійшла до редакції 10.12.2021

References

1. Bernaz, V. D. (2001) Modelyuvannya zlochynnoi diyal'nosti i osobystosti zlochynsya yak zasib rishennya taktychnykh zadach [Modeling of criminal activity and personality of the offender as a means of solving tactical problems]. *Visnyk Odes'koho instytutu vnutrishnikh sprav*. № 3, pp. 87–91. [in Ukr.].
2. Drozd, V. H. (2017) Okremi pytannya rehlementatsiyi pochatku dosudovoho rozsliduvannya v umovakh provedennya pravovoyi reformy [Some issues of regulation of the pre-trial investigation in terms of legal reform]. *Pidpryyemstvo, hospodarstvo i pravo*. № 12 pp. 268–272. [in Ukr.].
3. Stolitniy, A. V. (2015) Pochatok dosudovoho rozsliduvannya: pravova pryroda, rehlementatsiya ta mezhi prokurors'koho nahlyadu [The beginning of the pre-trial investigation: the legal nature, regulations and limits of prosecutorial supervision]. *Pravo i suspil'stvo*. № 4, pp. 200–206. [in Ukr.].
4. Kontseptual'ni osnovy pobudovy suchasnoho kryminal'noho protsesu Ukrayiny [Conceptual bases of construction of modern criminal process of Ukraine] : monohraf. / N. V. Hlyns'ka, L. M. Loboyko, O. I. Marochkin ta in. ; za zah. red. O. H. Shylo. Kharkiv : NDI VPZ imeni akad. V. V. Stashysa NAprNU, 2016. 264 p. [in Ukr.].
5. Pohorets'kyi, M. A. (2015) Pochatok dosudovoho rozsliduvannya: okremi problemni pytannya [The beginning of the pre-trial investigation: some problematic issues]. *Visnyk kryminal'noho sudochynstva*. № 1, pp. 93–103. [in Ukr.].
6. Vapnyarchuk, V. V. (2013) Sutnist' pochatku dosudovoho rozsliduvannya za novym KPK Ukrayiny [The essence of the pre-trial investigation under the new CPC of Ukraine]. *Aktual'ni problemy prava: teoriya i praktyka*. № 26, pp. 177–186. [in Ukr.].
7. Rozmezhuвання shakhraystva ta tsyvil'no-pravovykh deliktiv [Distinguishing between fraud and civil torts]: sudova praktyka Kasatsynoho sudu Ukrayiny. URL : <https://ukrainepravo.com/>. [in Ukr.].
8. Antonyuk, I. A. (2019) Osobennosti pervonachal'nogo etapa rassledovaniya moshennichestva v sfere predostavleniya posrednicheskikh uslug po trudoustroystvu [Features of the initial stage of the investigation of fraud in the provision of employment services]. *Visegrad journal on human rights*. № 6 (2), pp. 21–26. [in Russ.].
9. Poryadok vedennya yedynoho obliku v orhanakh (pidrozdilakh) politysiyi zayav i povidomlen' pro kryminal'ni pravoporushennya ta inshi podiyi The order of conducting the uniform account in bodies (divisions) of police of statements and reports on criminal offenses and other events: zatv. nakazom MVS Ukrayiny vid 08.02.2019 № 100. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index>. [in Ukr.].
10. Hukova, I. A. (2021) Kryminalistychna kharakterystyka ta osoblyvosti rozsliduvannya shakhraystva u sferi nadannya posluh iz pratsevlashtuvannya [Forensic characteristics and features of the investigation of fraud in the field of employment services] : dys. ... d-ra filosofiyi (081 – Pravo) / Dnipropetrovs'kyi derzhavnyy universytet vnutrishnikh sprav, Dnipro, 253 p. [in Ukr.].
11. Loboyko, L. M. (2012) Pochatok dosudovoho rozsliduvannya za novym KPK [The beginning of the pre-trial investigation under the new CPC]. *Novely Kryminal'noho protsesual'noho kodeksu Ukrayiny 2012 roku : zbirnyk statey*. Kyiv : Istyna, pp. 33–43. [in Ukr.].
12. Bereznayak, V. S. (2021) Teoretychni, pravovi ta prakseolohichni zasady rozsliduvannya kryminal'nykh pravoporushen' u sferi nerukhomosti [Theoretical, legal and praxeological principles of investigation of criminal offenses in the field of real estate] : avtoref. dys. ... d-ra yuryd. nauk : 12.00.09 / Dnipropetrovs'kyi derzhavnyy universytet vnutrishnikh sprav. Dnipro, 40 p. [in Ukr.].
13. Tertyshnyk, V. M. (2003) Kryminal'no-protseual'ne pravo Ukrayiny [Criminal procedure law of Ukraine] : pidruch. 4-e vyd., dop. i pererob. Kyiv : Vyd-vo A.S.K., 1120 p. [in Ukr.].

14. Pro vnesennya zmin do deyakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo sproshchennya dosudovoho rozsliduvannya okremykh katehoriy kryminal'nykh pravoporushen' [On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Concerning Simplification of Pre-trial Investigation of Certain Categories of Criminal Offenses] : Zakon Ukrainy vid 22.11.2018. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19>. [in Ukr.].

15. Shyyan, A. H., Chernenko, A. P. (2020) Vysnovok spetsialista yak protsesual'ne dzherelo dokaziv v kryminal'nomu provadzhenni [On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Concerning Simplification of Pre-trial Investigation of Certain Categories of Criminal Offenses]. *Aktual'ni problemy ekspertnoho zabezpechennya kryminal'noho provadzhennya : materialy Nauk.-prakt. seminaru (m. Dnipro, 29 trav. 2020 r.)*. Dnipro : DDUVS, pp. 149–152. [in Ukr.].

ABSTRACT

Natalya Pavlova. Features of the initial stage of investigation of criminal offenses committed by fraud. The article emphasizes that the law obliges the investigator, prosecutor, coroner after submitting an application, notification of a criminal offense or after his own discovery from any source of circumstances that may indicate the commission of a criminal offense, within no more than 24 hours relevant information to the Unified Register of Pre-trial Investigations. It is emphasized that victims, when applying to law enforcement agencies for fraud, are often mistaken about the violation of their legal rights, and superficial consideration of such allegations leads to unjustified criminal proceedings. The specifics of fraud do not allow to immediately establish the availability of sufficient data to resolve the issue of instituting criminal proceedings, so it is clear that all information about such a criminal offense must be accepted and carefully verified by law enforcement agencies. The article examines the theoretical and practical issues of the initial stage of the pre-trial investigation, as well as offers a vision for their solution. Various views of scholars on the reasons and grounds for entering information into the Unified Register of pre-trial investigations into criminal offenses committed by fraud are considered, the problematic issues of distinguishing crime from civil tort fraud. The expediency of making changes to the criminal procedural legislation in terms of increasing the list of procedural actions that provide an opportunity to make the right decision to open criminal proceedings in the presence of signs of fraud is substantiated.

Keywords: initiation of pre-trial investigation, criminal proceedings, Unified Register of pre-trial investigations, reasons and grounds, statement, notification, fraud.

УДК 343.98

DOI: 10.31733/2078-3566-2021-6-471-477

Олег ПАРФИЛО[©]

кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник

Юрій НІЗОВЦЕВ[©]

кандидат юридичних наук

(Український науково-дослідний інститут спеціальної техніки та судових експертиз Служби безпеки України, м. Київ, Україна)

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

У статті розглянуто проблемні питання та перспективні напрями реформування вітчизняної судово-експертної діяльності. На підставі аналізу положень одного з поданих законопроектів досліджено основні проблеми реалізації на практиці норм, що стосуються принципів змін у вітчизняній судово-експертній діяльності, та надано обґрунтовані пропозиції щодо удосконалення нормативно-правового регулювання інституту судової експертизи в Україні.

Ключові слова: правове регулювання, судово-експертна діяльність, судова експертиза, реформування законодавства, законопроект.

© О. Парфіло, 2021

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-3320-6182>

icte@ssu.gov.ua

© Ю. Нізовцев, 2021

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-7398-0327>

os_icte@ssu.gov.ua